

Nr 263

Av herr Andersson, Torsten, m. fl., *angående statsgaranterade lån till hantverks- och småindustriföretag, m. m.*

I diskussionen kring vårt näringsliv och dess betydelse för landet i dess helhet råder inga delade meningar om de små företagens värde. Tvärtom spelar småföretagsamheten en alldeles särskilt värdefull roll ur samhälls-ekonomisk synpunkt som sysselsättningsobjekt och som led i den aktiva näringspolitik som är nödvändig ute på landsbygden och i dess små tätorter för att inte avfolkningen skall fortsätta med de ödesdigra följderna som har för ansträngningarna att bevara »en levande landsbygd».

Alldeles särskilt finns det just nu anledning att fästa uppmärksamheten på den roll de små företagen spelar för sysselsättningen, när svårigheter att placera arbetskraften börjat inställa sig. Det är fullt klart att full sysselsättning för de stora företagen är av avgörande betydelse för deras lokaliseringssorter, men om de mindre företagen måste reducera sin arbetsstyrka eller kanske rent av upphöra med verksamheten drabbar det i lika hög grad de mindre orter till vilka de i stor utsträckning är förlagda. En livskraftig småföretagsamhet torde vara en mycket god buffert mot svårigheter som uppstår vid en begynnande lågkonjunktur med avsättnings- och sysselsättningsvärigheter. Ett program för bekämpande av arbetslösheten måste därför i hög grad ta hänsyn till de små företagen.

Från statsmakternas sida har under senare år flera åtgärder vidtagits för att stimulera och utbygga småföretagsamheten. I första hand har man därvid ägnat sig åt kreditfrågorna, vilka också tillhör de mest betydelsefulla för denna kategori av näringslivet med dess oftast mycket små möjligheter till lån i öppna marknaden eller självfinansiering. Emellertid har dessa statens åtgärder för att underlätta kreditgivningen åt de små företagen visat sig otillräckliga och de har också delvis kommit att förlora sin vikt genom de hårda kreditrestriktionerna under högkonjunkturen och den höga ränta som särskilt under de sista åren tillämpats. Detta har i sin tur medfört att den utbyggnad och konsolidering av de små företagen, som skulle varit så värdefull att ha att falla tillbaka på just nu i de begynnande avsättnings- och sysselsättningsvärigheterna, icke varit möjlig. Inte heller har den upprustning och rationalisering kunnat äga rum, som skulle ha gett småindustrin ett gott utgångsläge vid övergången till den större hemmamarknad som en nordisk gemensam marknad eller en europeisk gemensam marknad kan innebära. Det är tvivelsutan så att de små företagen i dag

står inför en mycket oviss framtid, och åtgärder är därför nödvändiga för att stärka deras positioner.

Kreditfrågorna

I underdånig skrivelse till Konungen den 15 november 1958 har Företagarföreningarnas förtroenderåd angett sina synpunkter på det föreliggande kreditbehovet för småföretagsamheten. Med understrykande av att kreditrestriktionerna medfört en försämrad likviditet för småföretagarna genom svårigheterna att få in kundfordringar samtidigt som leverantörskrediterna skrivits ned eller helt slopats framhåller förtroenderådet att kreditbehovet starkt ökat. Visserligen har från bankhåll under det senaste året förmärkts en mera välvillig inställning, då det gällt att ställa krediter till de små företagens förfogande, men många småföretagare kan icke prestera den bankmässiga säkerhet som då ändå kräves. Dessa företagares enda möjlighet är då företagarföreningens låneverksamhet. Efter att ha konstaterat att lånebehovet för budgetåret 1958/59 kan uppskattas till sammanlagt 17 250 000 kronor, anser förtroenderådet att lånebehovet för budgetåret 1959/60 torde komma att uppgå till 20 miljoner kronor.

I årets statsverksproposition bil. 22, kapitalbudgeten p. 5, föreslås att Fonden för lån till företagarföreningar m. fl. tillföres 6 000 000 kronor. Föredragande statsrådet konstaterar att tillgängliga uppgifter visar att 4 000 000 kronor skulle vara till fyllest, men att, med hänsyn till vikten av att i nu rådande arbetsmarknadsläge erforderliga lånemedel står till förfogande för befordrande av företagsamheten, beloppet bör ökas till 6 000 000 kronor. Föredragande statsrådet har därmed angett att det finns anledning att särskilt stödja småföretagsamheten ur sysselsättningssynpunkt.

Utvecklingen på arbetsmarknaden synes emellertid ge vid handen att större krav kan komma att ställas på småföretagsamheten än som sålunda förutsetts, varför större låneresurser bör medges företagarföreningarna. Även om det skulle finnas anledning att oreserverat ansluta sig till förtroenderådets förslag anser vi det vara befogat med en höjning av investeringsanslaget till lånefonden med ytterligare 4 000 000 kronor till 10 000 000 kronor.

Kreditgarantivningen

I sin ovannämnda underdåniga skrivelse framhåller Företagarföreningarnas förtroenderåd att de statliga kreditgarantilånen fyller en stor uppgift, då det gäller lösandet av angelägna krediter för de något större företagsenheterna, som är i behov av krediter överstigande 40 000 kronor, vilket belopp utgör det högsta som företagarföreningarna kan bevilja ur Fonden för lån till företagarföreningar m. fl. För innevarande budgetår faller ett bemyndigande om statlig garanti för 25 000 000 kronor, vilket förtroende-

rådet med hänsyn till de lånebehov, som kan uppstå på vissa orter för att lösa sysselsättningsproblemen anser helt kommer att utnyttjas. Förtroenderådet begär att garantiramen för budgetåret 1959/60 måtte utökas till att omfatta 35 000 000 kronor.

I statsverkspropositionen, bil. 12 tionde huvudtiteln, p. 53 b, föreslås att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m. må under budgetåret 1959/60 beviljas intill ett belopp av 30 000 000 kronor. I anledning härav må anföras att det synes oss som om förtroenderådets påpekande av att företagarföreningarna måste ges möjligheter att medverka med åtgärder att säkra sysselsättningen även vid de företag som i storlek gränsar intill medelstor industri förtjänar uppmärksamhet. Anspråken på kreditgarantierna kan förmodas tillta och större garantibelopp krävas i samma takt som svårigheterna att hålla sysselsättningen i gång vid de större småföretagen tilltar. Det torde här vara riktigt att följa förtroenderådets förslag, varför vi anser statsgaranti för nu nämnda lån böra under budgetåret beviljas intill 35 000 000 kronor.

Företagarföreningarnas administrationsbidrag

I motionen i första kammaren nr B 186/1958 upptogs till diskussion frågan om utbyggande av företagarföreningarnas konsulentverksamhet. I motionen framhölls att de hårdnande konkurrensförhållandena inom näringslivet medför ökade krav på företagarföreningarnas medverkan vid rationalisering och lösande av en rad frågor av teknisk, ekonomisk och kommersiell natur, och underströks behovet av att föreningarna gavs möjlighet att i sin tjänst ta fler konsulenter. Inte minst vore det av vikt att en förstärkning av föreningarnas sakkunskap i fråga om marknadsundersökningar och projektering för nyetableringar skedde just inför förverkligandet av en gemensam europeisk marknad. Man kan i dag tillägga att även de små och medelstora företagens möjligheter att effektivt delta i bekämpandet av arbetslösheten kommer att ställa ökade krav på tillgång till sakkunskap på olika områden.

I sin ovannämnda nådiga skrivelse tar Företagarföreningarnas förtroenderåd upp frågan om ökade administrationsbidrag till föreningarna. Under påpekande av att en så väsentlig prutning som från 1 050 000 kronor till 400 000 kronor för detta ändamål skedde vid 1958 års riksdag, hemställer förtroenderådet att anslaget höjes till 1 500 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Det torde vara fullt klart att denna nedskärning av anslaget till företagarföreningarnas administration varit till betydligt men för föreningarnas verksamhet. Den upprustning av personaltillgångarna, som skulle vara så värdefull just nu, har inte kunnat ske. Det är emellertid nödvändigt, såsom i motionen nr B 186/1958 sagts, att man framför allt får en omedelbar för-

stärkning av personalresurserna på exportsidan. Detta krav är så aktuellt att man inte torde kunna avvakta några utredningar på den punkten. Småföretagsamheten är i dag starkt handikappad på exportmarknaden, och selsättningsläget i dagens Sverige liksom också den gemensamma marknadens speciella krav gör det nödvändigt med en anslagshöjning på denna punkt. Förtroenderådets hemställan om ett anslag på 1 500 000 kronor synes vara väl motiverad.

Under p. 52 statsverkspropositionen, bil. 12, tionde huvudtiteln, föreslås att anslaget för bidrag till företagarföreningarna upptas med 400 000 kronor i administrationsanslag och 300 000 kronor som subventioner att täcka uppkommande låneförluster. Vi anser i enlighet med vad som ovan sagts att det äskade beloppet bör uppräknas till 1 800 000 kronor.

Läringsutbildningen inom hantverket

I motionen nr I:B 186/1958 anfördes att lärlingsutbildningen inom hantverket just nu tarvar ökad uppmärksamhet. Den hårdnande konkurrensen kräver större yrkesskicklighet, de stora ungdomskullarna medför ökad tillströmning till olika yrken, utbyggnaden av enhetsskolans yrkeslinjer tarvar medverkan av hantverket osv. I motionen framhölls också att hantverksmästarna emellertid har svårigheter att ta emot lärlingar i önskvärd omfattning. Lönesättningen för lärlingarna tillsammans med de kostnader och det besvär det innebär för mästaren att ha dem under ständig ledning och uppsikt betyder att varje lärling åsamkar honom betydande kostnader, väsentligt högre än utgående stipendier. En väsentlig ökning av såväl antalet stipendier som deras storlek framstode därför som ytterst önskvärd.

I årets statsverksproposition, bil. 10, åttonde huvudtiteln, p. 24, upptas till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. för budgetåret 1959/60 ett förslagsanslag av 1 690 000 kronor. Detta anslag skulle enligt föredragande statsrådets förslag medge bl. a. 1 050 bidragsrum till utbildning av lärlingar hos hantverksmästare om vardera 900 kronor. Detta förslag innebär en höjning av 150 bidragsrum under det att beloppet behållits oförändrat. Samtidigt föreslås att bidragsbeloppets storlek vad beträffar bidragen till utbildning av lärlingar inom olika byggnadsyrken skall höjas med 200 kronor till 1 100 kronor.

Vi anser höjningen av bidragsbeloppen för den sistnämnda kategorien vara motiverad men ifrågasätter samtidigt om inte samma höjning borde komma hantverksmästarna till del. Det torde vara fullt klart att de nuvarande bidragsbeloppen är alltför låga, och från hantverksmästarnas sida anföres ständigt klagomål däröver. Vi föreslår därför att antalet bidragsrum behålles oförändrat men att bidragsbeloppen höjes till 1 100 kronor jämväl för hantverksmästare. Detta betyder en ökning av det äskade beloppet med 210 000 kronor till 1 900 000 kronor.

Med anledning av vad vi sålunda anfört får vi hemställa,
 att riksdagen måtte besluta,
 att till Fonden för lån till företagarföreningar m. fl.
 för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av
 10 000 000 kronor,
 att medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och
 småindustriföretag m. m. måtte under budgetåret 1959/60
 beviljas intill ett belopp av 35 000 000 kronor,
 att till Bidrag till företagarföreningar m. fl. för budget-
 året 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kro-
 nor, samt
 att till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverks-
 mästare m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslags-
 anslag av 1 900 000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1959

Torsten Andersson

T. V. Mattsson

Sigfrid Larsson

Ivar Johansson

T. Wolgast

Torsten Bengtson

Nils Franzén

Olof Pålsson

Robert Johansson

Nr 264

Av herr **Källqvist**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om
 anslag till Avsättning till lotterimedelsfonden.*

(Lika lydande med motion nr 320 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1959

Eric Källqvist

Nr 265

Av herr **Hanson, Per-Olof**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag
 till utbyggnad av Aktiebolaget Statens skogsindustrier,
 m. m.*

(Lika lydande med motion nr 327 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1959

Per-Olof Hanson
